

Una generació sense èpica

LLUÍS MUNTADA

Els jugadors de whist

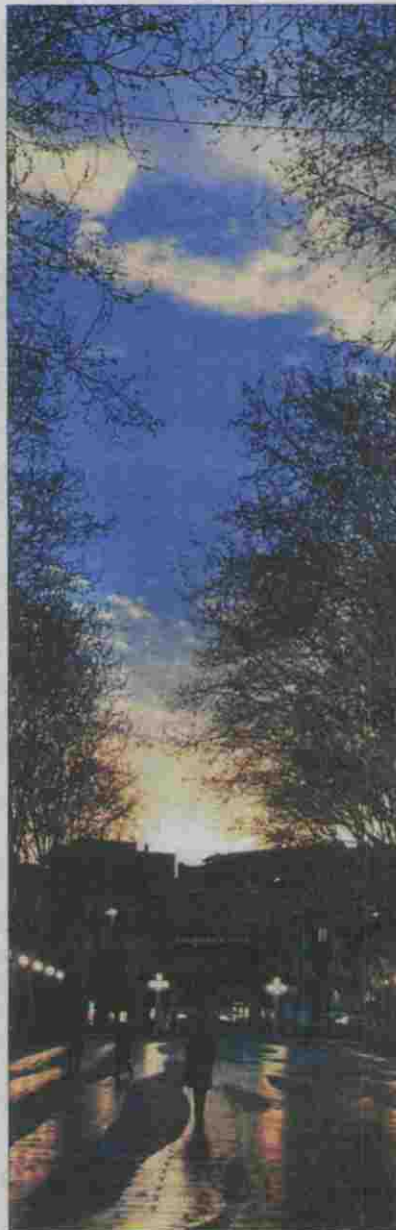
Vicenç Pagès

Editorial Empúries

542 pàgines. 20 euros

Es l'arc tens de l'ambivalència. Gertrude Stein va encunyar el nom de *Generació perduda* per designar un grup d'escriptors dels EUA que, sotragats per l'experiència de la Primera Guerra Mundial, trenca amb una visió idil·lica de la història i orienta la seva literatura a expressar aquest abisme. Giren els anys i amb una nuesa colpidora Joan-Daniel Bezsonoff es pregunta al pròleg d'*Una educació francesa*: "Quin interès té la meua pobra existència? No he anat a la guerra com els meus avis". Si bé d'una forma laxa tot moment històric és un període d'entreguerres o de postguerra, l'experiència directa de la guerra codifica un gènere literari afí a l'èpica, a la denúncia o a la narració de l'enèsima redescoberta dels inferns físics i morals. Els períodes de pau, en canvi, inclinen l'escriptor cap a una èpica sorda, cap a l'elaboració d'una literatura concentrada en el diagnòstic de la insuportable lleugeresa de l'ésser. Lipovetsky va dir que la postmodernitat "és aquella època que pren consciència de la seva pròpia bojor". Si ens remetem a un al·luvió de títols importants dels darrers temps, podem confirmar que la literatura catalana està envaïda d'aquesta llum negra: *L'home que va estimar Natàlia Vidal* (Jòdar), *El professor d'història* (Mira), *Cera* (Pairolí), *Una màquina d'espavilar ocells de nit* (Lara), *Una educació francesa* (Bezsonoff)... I ara *Els jugadors de whist*, de Vicenç Pagès (Figueres, 1963).

Amb aquesta obra Pagès apraca el relat curt i reprèn la novel·la de llarg abast, una complexa organització formal que per l'articulació de gèneres recorda *El món d'Horaci* (1995) i, pel període de temps abordat, *La felicitat no és completa* (2003). *Els jugadors de Whist* pot ser considerada una novel·la generacional. Però aplicant un sentit plural d'aquesta etiqueta. Tamisada per la lacerant consciència del pas del temps que expressa el fotògraf Jordi Recasens, l'obra exposa un retaule hiperrealista de tres generacions de figuerencs,

Rambla de Figueres. / PERE DURAN

compreses entre els anys 70 i l'actualitat: la generació de Recasens —que s'acosta a la carnadura dels cinquanta anys—, la generació dels seus pares i la generació de la seva filla, de vint-i-pocs anys, que acaba de casar-se. Aledada per la força de les primeres exercitacions vitals de tres adolescents dels anys 70 i per l'intent —desaforat però no patètic— d'imposar un relleu personal i artitzant enmig de l'entropia tumultuosa de la vida, *Els jugadors de whist* és un diorama dels darrers trenta anys de la història

d'aquest país. En un ordit que trenca de manera magistral tècniques i registres molt diferents (argot, metanarrativitat, l'estil impressionista dels fotòlegs, recerca, vocació enciclopèdica, diàleg, crònica, intertextualitat, estructura enumerativa, sincope de dietari, interès per llenguatges visuals, musicals, psicodèlics...) aquesta novel·la no traeix la seva pròpia naturalesa: segellar una aliança entre la realitat i l'exploració minuciosa dels efectes que produeix la realitat. Els protagonistes d'aquesta obra no han hagut d'allistar-se a cap guerra. El seu desfici, doncs, no rima amb l'èpica, sinó amb el procés laboriós de disseccionar el cos d'una circumstància personal i d'una època subjogades a un silenciós moviment de plaques tectòniques, renúncies, desideratums, solitaries caigudes cap endintre. I per tant, encara que s'irriguin potències resolutives com la de desxifrar un whist decantat cap a joc de rol o la de presagiar les peripècies seductores d'un Recasens que acabarà transformat en epitom de l'assumpció del destí, la novel·la no practica la lògica deshonest de traficar amb climaxs. L'atribut primordial d'*Els jugadors de whist* és la intensificació dels processos de composició narrativa i de fruïda participació lectora: paladejar el llenguatge —escaient, riquíssim i eufònic—, percebre els meandres d'un argument germinal que dona la volta sobre si mateix i es reconquereix des dels flancs, resseguir els arabescos del temps condensat de la primera persona i del temps expansiu de la veu omniscient per fondre'ls amb el temps fortificat que el castell i la descripció de la ciutat de Figueres institueixen. Una suma de melodies acaba forjant el magne concert coral d'una literatura que busca el lector sense imposar-li el tribut oneros de la superficialitat ni la momificació pròpia de l'elitisme hermetíc.